

**Opening expositie Georges Despaux 'tekeningen Buchenwald,
7 januari 2025, Gouvernement aan de Maas, Maastricht**

Beste mensen,

Vandaag 80 jaar geleden
moest het voor Georges Despaux en Henri Vanmolkot
nog drie maanden duren,
voordat de Amerikanen
met hun tanks,
op 11 april 1945,
Buchenwald binnen rolden.

Eén van die Amerikanen
was Harry Herder,
een toen 19-jarige soldaat,
die er een dag of vier verbleef,
maar er bijna een halve eeuw
niet over kon vertellen...

Hij loopt tegen de zeventig
als hij de pen oppakt,
en begint te schrijven
in de hoop
dat de demonen dan eindelijk verdwijnen.

Demonen en beelden
die élke lente weer
rond die 11e april
in volle hevigheid opduiken.

Hij schrijft over hoe zijn sergeant
zijn eenheid toen meteen waarschuwde
dat dit een 'concentratiekamp' was en

- dat ze op het punt stonden,
dingen te zien

waarop ze op geen éneke manier
waren voorbereid;

- Dat ze hen ogen de kost moesten geven,
net zolang als hun maag dat aankon; en
- dat ze dan een wandeling
door het bos moesten gaan maken...

Hij schrijft over de inderdaad onvoorstelbaar vreselijke dingen
die hij zag,
die hij rook, en
die hij hoorde;

hoorde over wat zich op die plek,
in dat kamp had afgespeeld:
gruwelijk voor politieke gevangenen,
gruwelijk voor vrouwen,
en nog veel gruwelijker voor Joden...

Hij schrijft hoe het `niet menselijk was´.
Dat het niet écht leek,
maar ál te echt was.

En zich uiteindelijk afvraagt:

“Misschien was het allemaal té menselijk.
Misschien is dít wat we zijn”,

Georges Despaux en Henri Vonmolkot
zaten er veel langer dan vier dagen
en niet als bevrijder,
maar als gevangenen
onder het juk
van de nazi's,
die weigerden hen als mensen te zien,
laat staan als mensen te behandelen.

Zij konden er nóóit over vertellen,

ook na een halve eeuw niet,
hun verhaal ontvouwt zich pas
als na de dood van Rik
die tekeningen van Georges worden gevonden.

Georges die het toen
en daar gewaagd had
het tekenpotlood op te pakken,
om al die 'ontmenselijkte' mede-gevangen
wél weer een gezicht en een naam te geven,
en die afgrijselijkheden,
waarop de bevrijders niet waren voorbereid,
vast te leggen
op het moment dat ze zich afspeelden.

Tekeningen die hij na de oorlog
aan zijn vriend Henri gaf,
die ze zorgvuldig opborg in zijn bibliotheek,
samen met al die trauma's
die hij en al die anderen daar
onmiskkenbaar in Buchenwald
hebben opgelopen.

En vanaf vandaag
liggen ze hier
in het Gouvernement
om voor iedereen te zien.

Voor iedereen
die het geluk heeft gehad
nooit in zo'n hel te hoeven leven,
maar moet zien,
niet mag ontkennen,
dat die hel op aarde
wel degelijk heeft bestaan,
en niet enkel in Buchenwald...

en zich moet beseffen
dat mensen zich nog steeds
als beesten kunnen gedragen
als 'mensenrechten, rechtstaat en democratie' verdwijnen.

Dit maakt dat dit een expositie is
die je móet zien;
níet alleen om te herinneren,
maar zeker in
de wankelende wereld van vandaag
óók om te voorkomen...